

L'any 1997 es commemorava el 800 aniversari de la concessió pel rei Pere I d'una carta de constitució del Consolat Municipal de Perpinyà; i per tal motiu del dia 23 al 25 d'octubre d'aquell any se celebrava un col·loqui o congrés que tenia per objectiu examinar-la i estudiar-la institucionalment i en el context de la seva pertinença a Catalunya i a l'Occitània a la conca mediterrània.

Finalment se'n publicaven les actes, en què es recullen totes les intervencions, ponències i comunicacions presentades en aquest col·loqui, sota la coordinació dels senyors Louis Assier Andrieu i Raymond Sala.

Les actes comencen amb els escrits de presentació dels coordinadors del col·loqui, els senyors Assier i Sala, i a continuació segueixen ja les conferències, dividides en tres capítols o blocs temàtics.

El primer capítol es titula «Autour de la charte: ville et société / A l'entorn de la carta: vila i societat»; i és el doctor André Gouron qui obre aquest bloc amb una conferència inaugural sota el títol de «La place de la charte de Perpignan dans l'évolution du douzième siècle méditerranéen». L'autor afirma a manera de conclusió que el document reflecteix certes tradicions visigòtiques i del dret consuetudinari català, però també hi observa l'impacte de les idees polítiques i jurídiques vingudes d'Itàlia.

Jordi J. Costa presenta la seva intervenció «A propòsit dels noms dels cinc cònsols de la carta de 1197», amb què estudia els seus noms i cognoms i en fixa l'evolució fins avui.

Renada Laura Portet tracta dels propietaris de les cases i altres finques immobles que ocupen l'espai urbà d'aquesta vila amb «Les coronells de Perpinyà».

1. *Actes du Colloque du Huitième Centenaire de la Charte de Perpignan 23/25 octobre 1997*, Perpinyà, Artemis, 2000, 678 p.

I per la seva part, Joan Abelanet presenta «Perpignan d'avant l'histoire». L'autor es refereix als vestigis trobats a Perpinyà i el seu territori de les èpoques neolítica, de bronze i romana.

Aymat Catafau, amb «La villa Perpiniani: son territoire et ses limites (Xe-XIIIe siècles)», es remunta als orígens de la vila (any 927) i la defineix en el moment històric a què es refereix, i en destaca la situació estratègica tot remarcant la voluntat dels comtes d'establir-hi un poder unitari lluny dels conflictes senyorials que en general afectaven els seus dominis.

Pierre Ponsich, per la seva part, s'ocupa del Perpinyà altmedieval d'entre els segles X i XII: «Perpinyà haut-médiévale. Naissance d'une cité comtale (Xe-XIIe siècles)».

Segueix la intervenció del professor Aquilino Iglesia, titulada «De nuevo sobre el concepto de derecho municipal», en la línia d'altres treballs seus anteriors, l'autor es refereix i desenvolupa els conceptes de dret municipal, dret senyorial i dret regi, tot definint aquestes categories diferenciant-les de les més genèriques de dret territorial i dret local.

Olivier Poisson titula el seu treball «Les édifices du pouvoir civil du Moyen Âge à Perpignan: un rapide bilan patrimonial». Així es refereix a la Casa de la Vila, la Llotja de Mar i al Palau de la Diputació, tres edificis emblemàtics de la ciutat, i n'explica la història. I a continuació Laure Verdon presenta «Le quartier Saint-Mathieu de Perpignan: un exemple de la croissance d'une ville au XIIIe siècle»; un barri creat sobre un sector del terme de Perpinyà cedit per l'orde del Temple i als quals Jaume I es refereix l'any 1247 arran de certs pactes amb aquells cavallers d'aquell orde. La creació d'aquest i uns altres dos barris en la mateixa època acredita el creixement demogràfic de la vila.

Claude Denjean presenta un treball sota el títol de «Être juif à Perpignan et dans sa *collecta* après 1260». L'autor explica com els primers jueus coneguts de Perpinyà s'hi instal·len vers el 1250, i allí arribaran diversos grups nous que fugen de la veïna França (1306) i d'Anglaterra (1291), des d'on són expulsats; ja la comunitat jueva de la vila gaudeix de certs privilegis i d'una notable autonomia administrativa amb la seva sinagoga, escoles, etc., fins entrar en decadència a la primeria del segle XV.

«Mesures d'ordre et de police réglémentant l'usage des eaux: l'exemple des canaux de Perpignan aux XIVe et XVe siècles» es titula la intervenció de Sylvie Caucans. L'autora aporta dades sobre els recs de Perpinyà ja documentats el segle XII, i estudia les ordinacions reguladores del servei de subministrament d'aigua per assegurar el seu bon funcionament i satisfer degudament les necessitats de la població.

Lluís To, amb el títol «Els remences i el desenvolupament de les viles catalanes a l'entorn de 1200», es refereix al creixement de les ciutats que s'observa a

l'entorn d'aquell any i a la situació en la mateixa època de la servitud pagesa amb menció especial als remences dels masos. I Flocel Sabaté presenta «Perpinyà, capital baixmedieval dels comtats de Rosselló i Cerdanya», en què distingeix també la seva condició de centre de la vegueria de Rosselló i Vallespir i durant un temps del regne de Mallorca (1276-1344).

Altres intervencions més localistes són la de Marie-Claude Marandet, que presenta «Un exemple de ville policée en Midi toulousain à la fin du Moyen Âge: Castelnaudary», i la de Roland Viader, que, bé que de manera genèrica, es refereix als conflictes comunitaris en «Silences, murmures, clameurs: les communautés pyrénéennes au Moyen Âge».

Per la seva part, el doctor Josep M. Font Rius recull, amb «Historiografia recent (1975-2000) sobre el municipi català medieval», succintament i ordenadament la producció referent al règim municipal de les terres catalanes en el període indicat en el títol de la seva intervenció. I ho fa per blocs temàtics: la base premunicipal, el règim de Consolat, el municipi de Barcelona, l'estructura social ciutadana, el municipi a les comarques, la competència municipal i les ordinations, la fiscalitat municipal, la disciplina de mercat amb referència especial a la figura del mostassaf, els textos normatius de la vida municipal (els privilegis), els llibres d'acords i deliberacions, i les col·leccions de costums locals.

S'inicia després el segon capítol de les actes, sota el títol de «Les pouvoirs dans la ville / Els poders dins la ciutat». I la primera intervenció en aquest bloc és la d'Àlicia Marcet, amb «Du Consulat de Perpignan», una breu ressenya sobre la seva introducció en aquella vila el 1197 i el seu desenvolupament en els segles següents.

Antoine de Roux presenta «Perpignan, les acteurs du développement urbain au temps de la placa forte», i se situa entre el segle XV i pràcticament els inicis del segle XX.

Françoise Paul-Lévy titula el seu extens treball «La ville médiévale: comment la voir autrement?». Des d'una perspectiva sociològica, i sense amagar els riscos que es poden córrer, s'analitza la significació de les expressions de *castrum*, *castellum*, *villa* i *bourg*, així com les funcions dels grups socials que integren la comunitat.

Serge Brunet s'ocupa dels pactes i les concòrdies establertes entre viles i llocs veïns sobre les pastures de la zona i en el període indicat, amb la seva intervenció «Les libertés des montagnards: nouvelles approches sur les lies et passeries des Pyrénées centrales (XIVe-XVIIe siècle)».

Per la seva part, Eva Serra es refereix a les Corts Catalanes celebrades a Barcelona a «Perpinyà a les Corts Catalanes de 1599». La nostra vila ocupava el quart lloc en la jerarquia del braç reial en les Corts Catalanes, amb dret a vot, i

l'autora explica els actes i fets en què els síndics de Perpinyà van intervenir en les dites corts de manera particular o en el conjunt del braç que integraven (en particular, contra certes pretensions dels braços baronials).

Alain Ayats presenta «Perpignan sous Louis XIV: une place de guerre; une villa dans la guerre». Tot recordant el caràcter de la vila de plaça forta, l'autor refereix l'oblit que pateix els primers anys de la segona meitat del segle XVII per a després anar guanyant una certa importància estratègica just a la frontera amb la península Ibèrica.

Didier Baisset parla de Lluís XIV a «L'entrée et le séjour de Louis XIV à Perpignan: un geste politique», que va fer un gest de contingut polític en una vila ja francesa arran del Tractat dels Pirineus i que va aprofitar el seu viatge a Saint Jean de Luz per a casar-se amb la infanta d'Espanya.

François-Paul Blanc titula el seu treball «Un privilège municipal catalan à l'épreuve du droit français: les bourgeois nobles de Perpignan et le second ordre. 1659-1789». L'autor es refereix a la noblesa municipal de Perpinyà, als seus ciutadans honrats, categoria establerta i reconeguda per Alfons IV el 1449 i convertits el 1768 en *ciutadans nobles* dins el regne de França.

Joan Peytaví Deixona analitza els corrents migratoris que s'adrecen a aquella vila i el seu territori especialment significatius entre mitjan segle XVI i el segle XVII a «Els immigrants al Perpinyà modern: el pes demogràfic i el poder integrador dels occitans».

Michel Brunet examina, a «Pouvoirs des villages, pouvoirs sur les villages en Roussillon au XVIIIe siècle», les institucions municipals que regeixen les viles del Rosselló en aquell període històric amb la pervivència inicial d'institucions històriques com el Consell General dels caps de casa.

Núria Sales presenta un treball titulat «Qu'étaient *Els comtats* au sein des monarchies plurielles? (XIVe-XVIIIe siècles)», on es refereix als mateixos comtats del Rosselló i la Cerdanya i als seus canvis entre el Principat de Catalunya en el si de la monarquia hispànica i el regne de França.

Ja en aspectes més concrets que afecten el llarg període entre els segles XII i XX, Michelle Ros presenta «Le statut des habitants de Perpignan, du XIIIe siècle à la Révolution française» amb què es refereix a l'ordenació de la població de la vila, a la condició d'habitant de Perpinyà i als seus drets i privilegis; el treball de Gilbert Larguier es titula «Fiscalité et institutions à Perpignan (XIIIe-XVIIIe siècles)»; Michel Cadé, complementant els anteriors, presenta el seu article sobre els «Nouveaux pouvoirs municipaux à Perpignan: enjeux et stratégies (1789-1793)»; Fernand-Gérard Belledent ho fa amb «La ville et le pouvoir intellectuel: les sociétés savantes de Perpignan au XIXe siècle»; Jérôme Quaretti es refereix a «L'idée d'autonomie communale en 1871: l'exemple des Pyrénées-Orientales», sobre

el moviment comunal de París d'aquell any, i que també es manifesta en regions com la de Perpinyà, i Christian Camps intervé amb «Pouvoirs et identité à travers les noms des rues de Perpignan (du Moyen Âge au XXIe siècle)».

En aquest mateix capítol tenim les intervencions de Raymond Sala, «La Jerusalem céleste dans la ville: XIIIe et XIVe siècles, XVIIe et XVIIIe siècles», que destaca la capitalitat religiosa de Perpinyà, i d'Anne Zink, «Voisins des villes et voisins des champs», sobre la institució del veïnatge, en què es distingeix els uns i els altres des de l'àmbit jurídic i des d'altres perspectives socioeconòmiques.

I el tercer capítol del llibre s'inicia tot seguit sota el títol genèric de «Le pouvoir de la cité / El poder de la ciutat». En aquest apartat, la primera intervenció és la de Thilo Firchow, «La Ville et le Social. Entre logique de maintenance et logique de développement», sobre la política urbana i el desenvolupament social de la ciutat.

Segueix Alain Tarrius amb un treball titulat «Economies subterrànies internacionals i mestissatge a la zona fronterera catalana», en què presenta les economies subterrànies de poblacions en crisi que afecten territoris com França, Espanya o Itàlia.

Christophe Charras, amb «Problemàtica, reptes i polítiques municipals del tractament de la qüestió del vagareig», fa un estudi entorn els mendicants i els vagabunds a l'Occident al segle XX. Per la seva part, Josep M. Comelles és autor de l'article «La devolució en el domini local de les polítiques estatals de salut i de protecció social», un treball centrat en les polítiques actuals en l'àmbit de la salut i la interrelació competencial en la matèria entre els poders locals i estatals.

Jean Pierre Garnier intervé amb «De l'espacial al social, del local al global», on es refereix a la globalització econòmica; mentre Manuel Martín presenta «La policia al segle XXI», i finalment Jean Pierre Gaudin intervé amb «La ciutat i les polítiques públiques a Europa».

Les actes inclouen la transcripció dels debats tinguts en les sessions del col·loqui, un cop feta una exposició de síntesi per part del seu coordinador, Louis Assier-Andrieu. A continuació, es publiquen uns resums de cada una de les ponències que s'han presentat, i en darrer terme, l'índex general de l'obra.

Una publicació, doncs, de gran qualitat, important per a endinsar-nos en el coneixement de la història de Perpinyà i talment del Rosselló i la Cerdanya, amb una visió àmplia que en certs aspectes arriba fins als nostres dies. Una obra de conjunt ja fonamental per a l'estudi de l'àmbit historicoinstitucional de Perpinyà i el seu territori.

Josep Serrano Daura

Universitat Internacional de Catalunya